

Силабус курсу:

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ТА
ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ТРУДОВИХ
ВІДНОСИН**

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Магістр
<i>Спеціальність:</i>	081 «Право»
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

д.ю.н., доц. Івчук Юлія Юріївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри правознавства

посада

ivchuk@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-656-98-24

телефон

месенджер

316, за розкладом

консультації

Співавтор курсу та лектор:

к.ю.н., доц. Котова Любов Вячеславна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри правознавства

посада

kotova@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-923-99-87

телефон

месенджер

313, за розкладом

консультації

Викладач практичних занять:*

к.ю.н., доц. Котова Любов Вячеславна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри правознавства

посада

kotova@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-923-99-87

телефон

месенджер

313

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Метою є формування поглиблених уявлень про трудове право в сучасних умовах (постіндустріальне суспільство, розвиток Іт-технологій, діджиталізація тощо), розуміння важливості вивчення цього курсу; ознайомлення з шляхами та етапами історичного розвитку національного трудового права та законодавства., особливостями джерел та інститутів, їх функціонування тощо. Мета лекційних занять за курсом - розуміння особливостей норм і інститутів сучасного трудового права України та інших держав, оволодіння методами наукових досліджень, використання досвіду та напрацювань порівняльного правознавства відносно трудового права та трудового законодавства, виявлення проблем систематизації трудового законодавства та науки трудового права в сучасних умовах і пропозицій щодо шляхів їх вирішення. Метою семінарських занять за курсом є поглиблене вивчення основних тем дисципліни та вироблення вміння студентами самостійно працювати з першоджерелами, нормативним матеріалом, з спеціальною юридичною літературою, пізнання та вироблення вміння практичного використання методів наукових досліджень у галузі трудового права. Метою самостійної роботи за курсом є вироблення вміння самостійно працювати із нормативно-правовими актами, уміння планувати, організувати і контролювати свою діяльність тощо.

Результати навчання:

здатність продемонструвати поглиблені теоретичні та практичні знання, уміння, навички, а саме: здатність розкриття теоретико-методологічних основ трудового та трудового процесуального права; здатність загальнонаукового, логічного та критичного мислення при використанні основних теоретичних положень, правових норм, принципів щодо різноманітних питань правового регулювання трудових та процесуальних трудових відносин; здатність давати правову оцінку питанням систематизації трудового законодавства, питанням захисту прав людини у сфері праці, сутності та причинам виникнення трудових спорів в сучасних умовах тощо, керуючись при цьому нормами чинного національного законодавства та законодавством розвинених країн і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; збирати та аналізувати правові джерела, які регулюють трудові та процесуальні трудові відносини; здатність оволодіння механізмом правового регулювання позасудового і судового розгляду трудових справ; засвоєння закордонного правового досвіду функціонування трудової юстиції; усвідомлення перспектив створення спеціалізованих трудових судів в Україні; визначення основних напрямків вдосконалення правового регулювання трудових та трудових процесуальних відносин у трудовому праві; уміння планувати, організувати і контролювати свою діяльність; здатність складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами; здатність визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб; проводити правову експертизу, формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; застосовувати

вимоги правової норми до конкретної життєвої ситуації шляхом прийняття відповідного неупередженого і мотивованого рішення; навички консультування з юридичних питань відповідно до вимог професійної етики; навички складання проектів юридичних документів (позовних заяв тощо); уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати; уміння вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності; здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу; здатність до збирання правові джерела, проводити аналіз нормативно-правових актів України та компаративіський аналіз з міжнародно-правовими актами; формувати комунікаційну стратегію; використовувати державну мову та іноземні мови як усно, так і письмово, вживаючи правничу термінологію на професійному рівні; застосувати різноманітні підходи для вирішення професійних завдань; навчатись з високим рівнем автономності та академічної доброчесності; планувати професійну діяльність на підставі нормативно-правових актів України та етичних стандартів правничої професії; здійснювати розповсюдження та пропаганду правових знань; вміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати; вміння працювати самостійно, працювати у команді колег за фахом, а також із залученням експертів з інших галузей знань; здатність навчатись; прагнення до утвердження академічної доброчесності.

***Передумови до
початку вивчення:***

Базові знання з теорії держави та права, теорія та історія права, конституційне право України, трудове право України тощо

Мета курсу (набуті компетентності)

За результатами опанування навчального курсу здобувачі вищої освіти набувають професійних компетентностей:

1. Здатність продемонструвати поглиблені базові та спеціальні правові знання та розуміння.
2. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу.
3. Здатність бути критичним і самокритичним.
4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
6. Вміння працювати самостійно, працювати у команді колег за фахом; уміння планувати, організувати і контролювати свою діяльність тощо.
7. Здатність планувати професійну діяльність на підставі нормативно- правових актів та етичних стандартів правничої професії.
8. Здатність до збирання правових джерел, аналізу нормативно-правових актів України.
9. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
10. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
11. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
12. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
13. Здійснювати правову допомогу у захисті прав і законних інтересів громадян з використанням міжнародних стандартів прав людини, права Європейського Союзу та прецедентної практики Європейського суду з прав людини.
14. Ґрунтовне розуміння предметної області та правничої професії.
15. Використовувати сучасні інтернет-технології, правові бази даних в професійній правничій діяльності.
16. Аналітично оцінювати та будувати правову проблему, здійснювати аналіз правових наслідків законодавчих змін та виробляти пропозиції щодо їх врахування при проведенні діяльності.
17. Аналізувати, тлумачити та ефективно застосовувати чинне законодавство в аспекті євроінтеграційних процесів.
18. Формулювати та надавати обґрунтування юридичних висновків, пропозицій, рекомендацій, які спрямовані на гарантування, утвердження і захист прав людини
19. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
20. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур цивільного судочинства в Україні та ЄС
21. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення трудових спорів.
22. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування у сфері цивільного судочинства, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Трудове право в сучасних умовах (постіндустріальне суспільство, розвиток іт-технологій, діджиталізація тощо).	денна 4/0/4 заочна 2/0/0	Поняття трудового права. Історія розвитку національного трудового законодавства. Зародження трудовоуправового регулювання. Основні етапи правового регулювання праці. Предмет та об'єкт, функції, метод та структура, сфера дії сучасного трудового права. Загальноцивілізаційні підходи щодо визначення розвитку трудовоуправового регулювання. Особливості трансформації трудового права в умовах ринкової економіки.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Реферування літератури
2.	Проблеми систематизації трудового законодавства	денна 4/0/4	Загальна характеристика джерел трудового права в сучасних умовах. Проблеми кодифікації трудового законодавства. Проекти ТК України. Колізійне трудове право.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
3.	Проблеми науки трудового права в сучасних умовах і шляхи їх вирішення	денна 2/0/2 заочна 0/0/2	Проблеми пошуку сучасної концепції трудовоуправового регулювання. Розвиток основних трудовоуправових інститутів в сучасному трудовому праві. Гармонізація трудового законодавства України з міжнародним правом.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
4.	Поняття, предмет, функції трудового процесуального права, його роль та значення на сучасному етапі	денна 2/0/2	Наукове обґрунтування та загальна характеристика трудового процесуального права. Роль та значення на сучасному етапі. Поняття, предмет, функції.	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
5.	Процесуальні правовідносини з розгляду трудових розбіжностей	денна 2/0/2	Поняття та правова характеристика трудових процесуальних відносин. Призначення трудових процесуальних відносин на сучасному етапі. Суб'єктний склад трудових процесуальних відносин. Види трудових процесуальних відносин.	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
6.	Поняття трудових спорів, конфліктів.	денна 2/0/2	Характеристика змісту охоронної функції трудового права у сучасних умовах. Правові проблеми визначення поняття трудового спору і нормативного закріплення його дефініції. Дослідження правової	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			природи трудових розбіжностей і визначення змісту понять «трудовий спор» та «трудовий конфлікт. Види трудових спорів (конфліктів), їх позовний та непозовний характер. Індивідуальний та колективний трудовий спори. Причини та підстави виникнення трудових спорів (конфліктів) у сучасних умовах. Співвідношення порядку захисту трудових прав та інтересів сторін з правовою природою виниклих розбіжностей. Загальна характеристика Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)».	Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
7.	Трудовий колектив як суб'єкт трудового права і сторона колективних трудових розбіжностей	денна 2/0/2	Визначення сторін колективної трудової розбіжності. Правосуб'єктність трудового колективу. Поняття, характерні ознаки, умови виникнення правосуб'єктності трудового колективу. Механізм виникнення правосуб'єктності трудового колективу, значення кількісного та якісного факторів. Форми організованої діяльності трудового колективу	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
8.	Правова характеристика мирних засобів вирішення колективних трудових розбіжностей	денна 2/0/2 заочна 2/0/0	Поняття та види мирних засобів вирішення колективних трудових розбіжностей	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою) Підготовка есе
9.	Страйк як спосіб вирішення колективного трудового розбіжності: проблеми правового регулювання	денна 2/0/2	Об'єктивна необхідність існування права на страйк в сучасних правових системах. Порівняльно-правовий аналіз формування права на страйк в країнах Східної Європи і в Україні. Різновиди страйків і доцільність їх відображення в українському законодавстві. Правові проблеми регулювання порядку оголошення страйку . Правові проблеми визнання страйку незаконним і визначення його наслідків	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
10.	Трудове законодавство України та розвинених країн світу:	денна 2/0/2	Сучасна типологія трудово-правового регулювання. Особливості континентального типу трудового	Участь в обговоренні Складання тестів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	порівняльно-правовий аналіз	заочна 0/0/2	права. Англосаксонський тип трудового права в сучасних умовах.. Досвід європейських країн щодо реформування трудового законодавства.	Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
11.	Права людини в сфері праці в сучасних умовах.	денна 2/0/2	Сучасні трудові підходи щодо визначення прав людини. Гнучкість правового регулювання прав людини в сфері праці. Класифікація прав людини у сфері праці в умовах цифрової економіки. Захист прав людини в сфері праці за сучасних умов.	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
12.	Міжнародно-правове регулювання у сфері праці.	денна 2/0/2	Загальна характеристика та сучасні тенденції міжнародно-правового регулювання в сфері праці. Організаційно-правові засади міжнародно-правового регулювання праці.	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - №30. - Ст. 141.
2. Кодекс Законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – додаток до №50. – Ст.375 (станом на 20.01.2018р.).
3. Проект Трудового кодексу України // http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1658&skl=9
4. Кодекс Законів про працю України: Науково-практичний коментар. - Х.: АСК, 2011. – 1072 с.
5. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / за ред.. В.М. Вакуленка, О.П. Товстенка. – К.: Хрінком-Інтер, 1998. - 1040 с.
6. «Про колективні договори і угоди»: Закон України від 01 липня 1993 р. // ВВР України. - 1993. - №36. - Ст. 361.
7. Про занятість населення: «Закон України» від 05.07.2012 // Офіційний вісник України -2012.-№63. -С. 17.
8. «Про відпустки»: Закон України від 15.11.1996 // ВВС. - 1997. - №2. -Ст.4.
9. «Про оплату праці»: Закон України від 24.03.1995 // ВВС. - 1995. - №17. -Ст. 121.
- 10 «Про професійні союзи, їх права та гарантії діяльності»: Закон України від 15.09.99р. // ВВР. - 1999. - № 38. - Ст. 1889.
- 11 «Про охорону праці»: Закон України // ВВР. – 1992. - № 49. – Ст. 668.
- 12 «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)»: Закон України від 03.03.1998. // ВВР. - 1998. - №12. - Ст. 435.
- 13 «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності»: Закон України від 22.06.2012 // Офіційний вісник України. – 2012. - №59. – С. 25.
- 14 «Про соціальний діалог в Україні»: Закон України від 23.12.2010 // ВВРУ. – 2011. - №28. - Ст.255.
- 15 Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 №1906-IV //Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №50. – Ст.540.
- 16 Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 №2866-IV //Відомості Верховної Ради України. –2005. – №52. – Ст.561.
- 17 Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої): Закон України від 14 вересня 2006 р. №137-V //Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №43. – Ст.418.
- 18 Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012 №5026-VI //Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №22. – Ст.216.
- 19 Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці №174 1993 року про запобігання великим промисловим аваріям: Закон України від 15.02.2011 №3020-VI //Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №35. – Ст.349.
- 20 Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці №176 1995 року про безпеку та гігієну праці в шахтах: Закон України від 15.02.2011 №3021-VI //Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №35. – Ст.350.
- 21 Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 №5207-VI //Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №32. – Ст.412.
- 22 Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці №155 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище: Закон України від 02.11.2011 №3988-VI //Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №23. –Ст.233.
- 23 Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці про мінімальні норми соціального забезпечення: Закон України від 16.03.2016 №1024-VIII //Відомості Верховної Ради України. – 2016. – №16. – Ст.161.
- 24 Програма Гідної праці для України на 2016-2019 роки // http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/europe/ro-geneva/srobudapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf.

- 25 Положение об условиях труда надомников. Утв. Постановлением Государственного комитета СССР по труду и социальным вопросам и Секретариата ВЦСПС от 29 сентября 1981 г. №275/19-99 // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0275400-81>
- 26 Положення про порядок укладання контракту з керівником підприємства, що є у загальнодержавній власності, при прийманні на роботу. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1993 р. №203. // ЗП України. - 1993. - №6.-Ст. 121.
- 27 Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: Затв. Наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України та Міністерства соціального захисту населення України від 28 червня 1993 № 43 // Людина і праця: Інформ. Бюлетень. Мінпраці України. - 1993. - №8.
- 28 Равенство в сфере труда – веление времени: Глобальный доклад. – Женева: Международное бюро труда, 2011. – 82 с.
- 29 Резолюция о трипартизме и социальном диалоге: Принята 18 июня 2002 года Международной конференцией труда на её 90-й сессии. – Женева: Международное бюро труда, 2002.
- 30 Рекомендація МОП №91 щодо колективних договорів 1951 р. //Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919-1964. Т.І. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – С. 545-546.
- 31 Рекомендація МОП №94 щодо консультацій та співробітництва між роботодавцями і працівниками на рівні підприємства 1952 р. //Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919-1964. Т.І. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – С. 580.
- 32 Рекомендація МОП №163 щодо сприяння колективним переговорам 1981 року //Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1965-1999. Т. II. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – С.1184-1185.
- 33 Рекомендація 2010 року щодо ВІЛ/СНІДу та сфери праці №200. – Женева: Міжнародне бюро праці, 2010. – 20 с.
- 34 Рекомендация Международной организации труда №201 о достойном труде домашних работников от 16 июня 2011 года // <http://docs.cntd.ru/document/499076409>.
- 35 Рекомендация МОТ №202 о минимальных нормах социальной защиты (Женева, 30 мая 2012 года) // http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/normativeinstrument/wcms_r202_ru.pdf.
- 37 Рекомендация МОТ №203 о дополнительных мерах в целях действенного пресечения принудительного труда (Женева, 28 мая 2014 года) // http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---Norms/documents/normativeinstrument/wcms_301803.pdf.
- 38 Рекомендация МОТ №204 о переходе от неформальной к формальной экономике 2015 года // http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_norm/normes/documents/normativeinstrument/wcms_386779.pdf

Додаткова література:

- 1 Андрієв В.М. Система трудових прав працівників та механізм їх забезпечення: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05 / В.М. Андрієв. – Одеса, 2012. – 40 с.
- 2 Андрієв В.М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників : Монографія / В.М. Андрієв. – Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. – 301 с.
- 3 Арсентьєва О.С. Роль держави у колективно-договірному регулюванні праці як основа налагодження соціальної рівноваги в Україні / О.С. Арсентьєва // Актуальні проблеми права: теорія і практика: Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2010. – №18. – С. 205-214.
- 4 Арсентьєва О.С. Роль профспілок у становленні та розвитку соціального партнерства у сучасних умовах / О.С. Арсентьєва // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2011. – №22. – С. 93-101.

- 5 Арсентьева О.С. Правовий статус організацій роботодавців та їх об'єднань як суб'єктів соціального діалогу / О.С. Арсентьева // Наука і правоохорона. – 2012. – №3. – Ч.2 – С. 33-35.
- 6 Арсентьева О.С. Значення соціального партнерства при вирішенні трудових спорів / О.С. Арсентьева // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2012. – №24. – С.49-53.
- 7 Арсентьева О.С. Особливості визначення правового статусу роботодавців, їх організацій та об'єднань як суб'єктів соціального діалогу / О.С. Арсентьева // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2012. – №25. – С. 51-56.
- 8 Арсентьева О.С. Види та форми заохочень за трудові досягнення // Актуальні проблеми права: теорія і практика: збірник наукових праць №32. — Северодонецьк, 2016. — С. 41-48.
- 9 Арсентьева О.С. Проблеми внутрішньої трудової міграції в Україні // Актуальні проблеми права: теорія і практика: збірник наукових праць №33. — Северодонецьк, 2017. — С.15-20.
- 10 Arsentieva O., Kotova L. Abstract social entrepreneurship as innovative mechanism for solving social problems // Development economics and innovation: challenges and solutions: proceedings of materials of 4th International Scientific and Practical Conference (29-30 September 2017) Tbilisi: Georgia. – с.80-83.
- 11 Arsentieva O. Definition of the nature of labor law principles // Globalization of scientific and educational space. Innovations of transport. Problems, experience, prospects: thesis, 3-12 May 2017, Dresden (Germany) - Paris (France).c.17-19
- 12 Arsentieva O. Definition of the nature of labor law principles // Globalization of scientific and educational space. Innovations of transport. Problems, experience, prospects: thesis, 3-12 May 2017, Dresden (Germany) - Paris (France).c.17-19
- 13 Арсентьева О.С. Особливості регулювання праці осіб, зайнятих на сезонних роботах // Актуальні проблеми права: теорія і практика: збірник наукових праць №35. — Северодонецьк, 2018. - с. 68-74
- 14 Арсентьева О.С. Принципи оплати праці // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. // Т. 11 : Трудове право / редкол.: С. М. Прилипка, М. І. Іншин, О. М. Ярошенко та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2018. – 776 с. : іл. С.526-530
- 15 Арсентьева О.С. Стажування // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. // Т. 11 : Трудове право / редкол.: С. М. Прилипка, М. І. Іншин, О. М. Ярошенко та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2018. – 776 с. : іл. С.636-639
- 16 Арсентьева О.С. Ринок праці в епоху цифрової економіки: гнучкість і державна зарегульованість // International security in the frame of modern global challenges 2019: Collection of research papers. – Lithuania, Vilnius: MRU, 2019. – С. 107-113 (ISBN 978-9955-19-962-5 ISBN 978 -9955-19-963-2)
- 17 Арсентьева О.С., Котова Л.В. Щодо співвідношення гнучкості та державної зарегульованості ринку праці в епоху цифрової економіки // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науковців, юристів та аспірантів. – 24-25 квітня 2019 р. – Северодонецьк: 2019. с. 32-36
- 18 Арсентьева О.С. Щодо питання змісту правових інститутів системи трудового права // Актуальні проблеми права: теорія і практика: Збірник наукових праць № 2 (38). – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. – с. 54-63 (DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2019-38-2-54-63>)
- 19 Бабіч-Касьяненко К.В., Котова Л.В. Державна політика в галузі інвалідності: вплив міжнародно-правової моделі та парадигми. // Актуальні проблеми права: теорія і практика.

- 2016. - №32. - С. 49-58.

- 20 Бабіч-Касьяненко К.В., Котова Л.В. Необхідність посилення правового захисту осіб з інвалідністю під час вимушеного переміщення. // III Юридичні моголянські читання : пошук рішень з актуальних проблем сучасної правової науки: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 25 квітня 2017р.) Чорном. нац. унт. ім. Петра Могили. – м. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 1-4.
- 21 Бабіч-Касьяненко К.В., Котова Л.В. Трудова дискримінація осіб з обмеженими фізичними можливостями за ознакою інвалідності (станом здоров'я) // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науковців, юристів-практиків, молодих вчених, аспірантів, студентів. – 13-14 квітня 2017 р. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – С. 96-102.
- 22 Бабіч-Касьяненко К.В. Відображення міжнародного принципу заборони дискримінації осіб з інвалідністю у законодавстві України. // Науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». 2018. №4.
- 23 Babich-Kasianienko K., Kotova L. Theoretical principles of implementation the concept of promoting disabled persons' employment in Lugansk region. // Development of modern science: the experience of European countries and properties for Ukraine: monograph. 2019. Part 3. P. 1-22.
- 24 Бабіч-Касьяненко К.В., Котова Л.В. Щодо регулювання у сфері зайнятості осіб з інвалідністю у Луганському регіоні. Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві: зб. наук. пр. за матеріалами Інтернет-конференції (м. Харків, 26 лютого 2019 року) / редкол. С. В. Глібко, А. М. Любич, О. О. Дмитрик. Харків, НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. С.18-23.
- 25 Вавженчук С.Я. Юрисдикційні форми захисту трудових прав: закордонний досвід / С.Я. Вавженчук // Актуальні проблеми права: теорія і практика: Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2012. – №23. – С. 170-178.
- 26 Венедіктов С.В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід / С.В. Венедіктов. – К.: Алекта, 2012. – 368 с.
- 27 Венедіктов В.С. Трудовое право Украины / В.С. Венедіктов. – Х.: Консум, 2004. – 304 с.
- 28 Гальченко О.С. Правове регулювання оплати праці: міжнародний аспект / О.С. Гальченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2011. – №22. – С. 192-202.
- 29 Гармонізація трудового законодавства України із законодавством Європейського Союзу : Монографія / Відп. ред. Н.М. Хуторян. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 304 с.
- 30 Гуцин И.В., Абрамчик Л.Я., Агиевец С.В. Трудовое процессуально-процедурное право : Курс лекций / Под общ. ред. И.В. Гуцина. – Мн.: «Дикта», 2008. – 548 с.
- 31 Держава та її органи як суб'єкти трудового права: теоретико-прикладний нарис : монографія / К.В. Гончарова, Ю.Ю. Івчук, С.М. Прилипка, О.М. Ярошенко ; за наук. ред. проф. О.М. Ярошенка. – Х.: Право, 2014. – 288 с.
- 32 Журавель В.І. Правове регулювання взаємодії роботодавців та організацій працівників як суб'єктів трудового права України : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В.І. Журавель. - Луганськ, 2012. – 18 с.
- 33 Заржицький О., Башмакова Н. До питання про трудові процесуальні правовідносини / О. Заржицький, Н. Башмакова // Право України. – 2010. – №11. – С.135-139.
- 34 Івчук Ю.Ю. Теоретико-правові засади правового регулювання охорони праці в умовах реформування трудового законодавства України : Монографія. – Х.: Право, 2015. – 272 с.
- 35 Івчук Ю.Ю. Співвідношення приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні охорони праці: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05 / Ю.Ю. Івчук. – Київ, 2016. – 40 с.

- 36 Ivchuk Yu. Current issues of ensuring descent and safe working conditions / Yu. Ivchuk // European political and law discourse. – 2016. – Vol. 3 Issue 2. – P. 248-253.
- 37 Івчук Ю. Охрана труда инвалидов как наименее защищенной категории населения / Ю.Ивчук // *Legea si viata*. – 2016. – Вип. 4/3 (292). – С.19-21.
- 38 Івчук Ю.Ю. Співвідношення понять «безпечні і здорові умови праці (безпека праці)» і «соціальний захист (соціальна безпека)» / Ю.Ю. Івчук // Вісн. Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – К.: ФОП «Піраміда». – 2015. - № 4 (15). –С. 8-12.
- 39 Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудової діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України : Навчальний посібник / М.І. Іншин. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. – 672 с.
- 40 Іншин М.І., Мацюк А.Р., Соцький А.М., Щербина В.І. Курс порівняльного трудового права : Підручник / За ред. акад. А.Р. Мацюка. – Х.: НікаНова, 2012. – 980 с.
- 41 Капліна Г.А. Трудові права внутрішньо переміщених осіб в умовах збройного конфлікту // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науковців, юристів-практиків, молодих вчених, аспірантів, студентів. – 24-25 квітня 2019 р. – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. – С. 68-71.
- 42 Капліна Г.А. Роль принципів та норм міжнародного трудового права в сучасних інтеграційних процесах//Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 березня 2018 р.). - Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції. - 2018. – с.233-244.
- 43 Котова Л.В. Особливості гарантій охорони трудових прав працівника у сучасних умовах / Л.В. Котова // Актуальні проблеми політики : Зб. наук. пр. Одеська національна юридична академія. - Миколаїв, 2009. - №38. - С. 131-139.
- 44 Котова Л.В. Загальна і спеціальна правосуб'єктність працівника у трудовому праві / Л.В. Котова // Актуальні проблеми права: теорія и практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2009. - №14. – С. 83-95.
- 45 Котова Л.В. Класифікація правового статусу працівника у сучасному трудовому праві / Л.В. Котова // Актуальні проблеми права: теорія и практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №15. – С. 56-67.
- 46 Котова Л.В. Особливості реалізації трудових прав і здійснення трудових обов'язків при лізингу робочої сили / Л.В. Котова // Актуальні проблеми права: теорія и практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - № 16. – С. 95 - 104.
- 47 Котова Л.В. Відшкодування моральної шкоди: проблеми та шляхи їх вирішення / Л.В. Котова // Актуальні проблеми права: теорія и практика : Зб. наук. пр.– Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - № 17. – С. 231-241.
- 48 Котова Л. В. Гендерна нейтральність як напрямок вдосконалення трудового законодавства України // Соціально-психологічні проблеми гендерної стратифікації суспільства: зб. наук. праць (березень 2017 р.) / За заг. ред. д. психол. н., проф. Ю.О. Бохонковой. – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – С. 128-133.
- 49 Куренной А.М. Трудовое право на пути к рынку. - М.: Дело, 1997. - 368 с.
- 50 Курс российского трудового права в 3-х то. Т1: Общая часть / Под ред. Е.Б.Хохлова. - СПб: Изд-во С.-Петербургского университета, 1996.
- 51 Лазор І.В. Юридичні і соціальні аспекти дисципліни праці : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.05 / І.В. Лазор. – К., 2011. – 20 с.
- 52 Лямзенко В.В., Котова Л.В. Систематизація галузевих та міжгалузевих принципів трудового права України / В.В. Лямзенко, Л.В. Котова // Актуальні проблеми права: теорія і практика / М-во освіти і науки України, СНУ ім. В. Даля, юридичний факультет. – Северодонецьк: Поліграф-Сервіс, 2016. - № 32. - С. 131-152.
- 53 Liubov Kotova, Valeriia Liamzenko Providing the rights of employees for protection of their dignity // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний

- досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науковців, юристів-практиків, молодих вчених, аспірантів, студентів. – 13-14 квітня 2017 р. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – С. 93-96.
- 54 Лукаш С.С. Співвідношення централізованого і локального регулювання трудових відносин в умовах ринкової економіки : Монографія / С.С. Лукаш. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2009. – 368 с.
- 55 Підготовка до атестації здобувачів вищої освіти освітнього ступеня "Бакалавр" зі спеціальності 081 "Право" у формі кваліфікаційного тестового екзамену: навчальний посібник / Авт. кол.; під ред. Арсєнтьєвої О.С. – Сєверодонецьк, 2018. - 200 с. (ISBN 978-617-11-0102-2)
- 56 Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право України : Підручник / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. – 728 с.
- 57 Прокопенко В.І. Трудове право України : Підручник. – Х.: «Консум», 1998. - 480 с.
- 58 Розовський Б.Г., Арсєнтьєва О.С. Праця створила людину ... І на тисячоліття зупинила її розвиток // Актуальні проблеми права: теорія і практика: Збірник наукових праць № 2 (36). – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. – с. 16-41.
- 59 Сыроватская Л.А. Трудовое право : Учебник. -М.: Высшая школа, 1995. - 225 с.
- 60 Сыроватская Л.А. Трудовое право : Учебник. / 2-е изд. перераб. и доп. -М.: Юристь, 1998. - 312 с.
- 61 Сахарук І.С. Недопущення дискримінації у сфері праці як принцип трудового права: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.05 /І.С. Сахарук. – Київ, 2012. – 20 с.
- 62 Свобода объединения: сб. решений, принятых Комитетом по свободе объединения Административного Совета МОТ, и выработанных им принципов. – Женева: МБТ, 1997. – 238 с.
- 63 Сократить дефицит достойного труда: глобальный вызов. Доклад Генерального директора МБТ. Международная конференция труда. 89-я сессия
- 64 2001. – Женева: Международное бюро труда, 2001. – 85 с.
- 65 Сорочишин М.В. Правовий статус організацій роботодавців та їх об'єднань /М.В. Сорочишин //Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми : тези доп. та наук. повідомл. учасн. IV Міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 5-6 жовтня 2012 р.) /за ред.В.В. Жернакова. – Х.: Право, 2012. – С.278-281.
- 66 Справляясь с переходными процессами: Управление как средство обеспечения достойного труда. Доклад Генерального директора. Т.2 – Женева:
- 67 Международное бюро труда, 2005.
- 68 Татаренко Г. В. Поняття і види договорів у сфері пенсійного забезпечення / Г.В.Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2009. - №14. – С. 204-212.
- 69 Татаренко Г.В. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: Монографія / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, М.П. Стадник [та ін.]. – К.: Ін Юре, 2012. – 540 с.
- 70 Татаренко Г. В. Державне регулювання недержавного пенсійного забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр.– Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №16. – С. 164-174.
- 71 Татаренко Г. В. Історико-правові передумови формування інституту договірного закріплення права на пенсійного забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №17. – С. 393-409.
- 72 Татаренко Г.В. Зміст і співвідношення базисних правових категорій права соціального забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №18. – С. 82-91.
- 73 Татаренко Г.В. Договір страхування пенсії у накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. -

2011. - №19. – С. 90-100.

- 74 Татаренко Г.В., Гніденко В.І. Місце гнучких форм зайнятості в системі державного управління на ринку праці/Основні напрямки розвитку системи публічного адміністрування: Колективна монографія - Одеса, -2018. -104 с.- С.4-18
- 75 Татаренко Г.В., Гніденко В.І. Недержавні пенсійні фонди: українські реалії та польські перспективи (досвід Польщі для України)/Г.В. Татаренко В. І. Гніденко/ Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph. Vol. 1. p. 278-295 2018. ISBN 978-9934-8675-8-3
- 76 Толкунова В.Н. Трудове право : конспект лекцій. - М.: Белые альвы, 1998. - 240 с.
- 77 Трудове право : підручник / За заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка. – К.: Юріком Інтер, 2017. – 600 с.
- 78 Трудове право України : Курс лекцій / Під ред. П. Д.Пилипенко. – Львів: Вільна Україна, 2010. – 160 с.
- 79 Трудове право: Учебник / Под ред. О.В.Смирнова. - М.: Статус ЛТД, 1996. - 384 с.
- 80 Трудове право России: Учебн. для вузов / отв. ред. проф. Р.З.Ливши и проф. Ю.П. Орловський. - М.: Изд. Группа Норма-ИНФРА, 1998. - 480 с.
- 81 Трудове право в вопросах и ответах : Учебно-справочное пособие / Под ред. В В. Жернакова. - Х.: Одиссей, 2000. - 624 с.
- 82 Чанышева Г.И., Болотина Н.Б. Трудове право Украины : Учебник / Г.И. Чанышева, Н.Б. Болотина. – Х.: «Одиссей», 2008. – 480 с.
- 83 Чубоха Н. Міжнародний договір як форма трудового права /Н. Чубоха //Вісник Львівського університету. – 2001. – №36. – С.361-365.
- 84 Шашкова І.О. Вплив МОП на запобігання та ліквідацію дитячої праці /І.О. Шашкова //Часопис Київського університету права. – 2006. – №1. – С. 173-177.
- 85 Шевчук З.І. Право на судовий захист у сучасних умовах / З.І. Шевчук // Актуальні проблеми права: теорія і практика : Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Далія. – 2012. – №24. – С. 545-552.
- 86 Шелеп І.Ф. Трудовий юрисдикційний процес: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / І.Ф. Шелеп. – К., 2012. – 16 с.
- 87 86. Шуліка А.А. Міжнародна організація праці як основний світовий орган соціального партнерства /А.А. Шуліка //Грані. – 2010. – №1 (69). – С.99-103. 87.
- Щербина В.І. Трудове право України : Підручник / За ред. В.С. Венедіктова. – К.: Істина, 2008. – 384 с.
- 88 88. Якименко М. Реалізація міжнародних трудових стандартів у проекті Трудового кодексу України /М. Якименко //Юридична Україна. – 2007. – №2. – С. 53-57.
- 89 89. Ярошенко О.М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: Монографія /О.М. Ярошенко. – Харків: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – 456 с.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційна система «Законодавство України» // Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index>.
2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету “Києво–Могилянська академія”[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Наукова Бібліотека СНУ ім. Володимира Даля: <http://library.snu.edu.ua>
6. Національна Парламентська бібліотека України[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>
7. Рішення щодо України, винесені Європейським Судом з прав людини [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу:

<https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>

8. Центр розвитку українського законодавства[Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.ulde.kiev.ua/news.php>

9. Юридичний факультет СНУ ім. В. Даля – <http://pravo-snu.com.ua/>

10. Юридична клініка «PRO BONO» при юридичному факультету СНУ ім. В. Даля – <http://pravo-snu.com.ua/clinic/>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Підготовка проекту (презентації)	25
Індивідуальні завдання	25
Підсумкове атестаційне завдання	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності та вимог, вкладених у Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату СНУ ім. В. Даля. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Студент може пройти певні онлайн-курси, пов'язані з курсом, на онлайн-платформах (Prometheus, Coursera тощо). За наявності сертифікату щодо повного проходження відповідного курсу можуть бути нараховані додаткові бали.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно та у повному обсязі. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) строки можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана факультету.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Заняття відбуваються відповідно до чинного розкладу (онлайн чи оффлан) із дотриманням норм, передбачених постановою КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 та іншими нормативними актами.

Під час занять студенти дотримуються правил етичної поведінки та норм локальних актів СНУ ім. В. Даля.

Під час контролю знань студенти забороняється використання мобільних пристроїв.